

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

HISTORIAE EC||CLESIASTICAE PARS || PRIMA, QVA CONTI-||NENTVR ||
Eusebij cognomento Pamphili Cæsareæ Palæ-||stinæ Episcopi lib. 10.||
Eiusdem de vita Constantini magni lib. 4.|| Oratio Constantini magni ad
sanctoru[m] cœtu[m].|| Oratio eiusdem Eusebij in laudem Constanti-||ni
magni ad trigesimum ...

Christopherson, John

[Köln], 1569

Quòd verbi pater Deus, idem & creaturarum opifex existit, & quòd nullo modo res possent consistere, si diuersae eßent earum causae. Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29861

CONSTANTINI ORATIO

integrè sincereq; colitis, atque illi propterea curæ estis, at-
tentè bonaq; cum venia audite, animumq; non tam ad di-
ctationis elegantiam, quàm ad eorum quæ dicuntur veritatè,
non ad me dicentem, sed ad sacratissimam pietatem atten-
dite. verum qui ex oratione fructus capi potest, cum dicētis
animus non satis qui sit explorete perspectus videatur? Ac
fortasse magna sunt, quæ aggredior, sed amorem erga Deum
in mente mea insitum, causam audaciæ affero. Ille enim pu-
dori meo vim facit. Quare vos qui diuinorum mysterio-
rum scientia cum primis imbuti estis, mihi adiutores adiu-
go. vt si quid forte erroris in dicendo acciderit, vos me di-
centem animis quodammodo sequentes sedulo corrigatis,
nec summam quidem requiratis doctrinam, sed instituti po-
tius fidem approbetis. Benignissimus etiam Dei patris, &
filij eius afflatus mihi adsit ea dicēti, quæ præscripserit ipse,
mentiq; iniecerit. Quod si quis vel artem oratoriam, vel a-
liam quampiam scientiam aggressus, putet se absque Dei
auxilio eius munus satis suis quasi numeris posse explere,
tum ipse plane imperitus, tum opus, in quo elaboratur, im-
perfectum deprehēditur. Quapropter diuinus afflatus his,
qui res prosperè gerere cupiant, nec præ ignauia est repellen-
dus, nec contemnendus præ negligentia. Nos ergo sedulo
præcauentes, ne detineamus vos nimium diu, ad illud quod
in hoc instituto caput est, aggrediamur.

*Quòd verbi pater Deus, idem & creaturarum opifex ex-
istit, & quòd nullo modo res possent consistere, si di-
uersæ essent earum causæ. CAP. III.*

BOnum ad quod referuntur omnia, quodq; est essentia
æternus Deus, ortum non habet, & propterea nec prin-
cipium. Deus verò omnium quæ oriuntur principium
est. Qui autem deriuatur ab eo, cū eo denuò vnitate cohæ-
ret, quippe disunctio coniunctioq;, quæ in eo cernitur, nō
loci interuallo, sed intelligētīe acumine facta est. Nā quod
genitum est, non aliquo paternorum viscerum cruciatu e-
debatur, sicut ea scilicet, quæ nascuntur ex semine, sed diui-
næ prouidētīe præscriptione seruatur, qui huic mundo sub-
iecto sensibus, rebusque in eo fabricatis præsidet, in lucem
prodiit. Atqui omnibus, quæ mūdi complexu continētur,
vt sint,

vt sint, & viuant, inde causa ducta est. Inde anima, inde sensus omnis, inde ea instrumenta, quorū adiumento res à sensibus ostentatę plenę perspicuntur. At quorsum hæc spectat oratio? vt constet vnum esse omnium moderatorem, omniaq; illius solum dominatu teneri, siue quæ cælestia sunt corpora, siue quæ terrena sunt, siue quæ natura sunt, siue quæ alio instrumentorū genere efficiuntur. Quòd si moderatio istarum rerum, quæ sunt innumerabiles, non ad vnius, sed ad multorum arbitrium conferetur, fortes, elementorum distributiones, & ea quæ veteribus fabulis describuntur, vt inuidia & ambitio (quæ res viribus pro victoria inter se conflagunt) consentientem omnium concordiam disturbarent: quippe cum complures eam partem, quæ sigillatim cuiq; obuenit, varia ratione administrare contenderent.

Atque quòd mundus vniuersus semper vno & eodem modo se habet, nec temere consistit, nec casu fortuito ortus est, hanc rem maximè confirmat. Quòd si demus plures deos esse, quis rei cuiusque procreandæ authorem & architectum exquisite poterit cognoscere? Cui tandem preces & obsecrationes offeremus? primo ne an postremo?

Quem quæso colere instituem, vt non in reliquos impius videar? An fortasse cum aliqua res mihi ad victum necessaria desit, ei qui opem fert, gratiam habeam, qui autem aduersatur, illum insimulem. Quæ autem obtester, à quo me putem, & calamitatis causam cognoscere, & eadem poenitus liberari? fac responsa nobis per oracula dari? ista tamen fieri non propria ac sua vi facultateque, sed ad Deum aliquem pertinere, quæ igitur misericordia? quæ Dei erga hominem prouidentia? nisi forte, qui sit inter deos paulo ad benignitatem propensior, in eum, qui nullū confert inter deos discrimen, beneuole animatus, auxilium etiam aliis inuitis ei afferre voluerit. At odiū, seditio, probra inde nascerentur: quandoquidē nec sua negocia quiete gerere possunt propter cōtentionem, nec rebus suis ac propriis cōtenti esse propter cupiditatem. Et ad extremū, omniū perturbatio sequeretur atq; confusio. At quid postea? constat plane cælestiū discordia res inferiores ac terrenas omnino labefactatas fore: adeo vt ordo, ac vicissitudo temporū, fructuum quoq; ex eorū varietate nascentiū cōmoditas è medio tolleretur.

Tolle-

CONSTANTINI ORATIO

Tolleretur etiam dies, & requies quæ eam sequitur nocturna. verùm de his satis. Redeamus iterum ad eum sermonem, qui à nemine omnino possit refutari.

Quanto in errore versentur, qui simulachra colunt.

CAP. IIII.

OMne quod principium habet, habet etiam & finem, principium quod in tempore existit, appellatur ortus. Quæ verò oriuntur, intereunt occiduntque omnia: formam autem temporis delet longinquitas. Qui igitur poterit fieri, ut qui mortali fatu eduntur, immortales existant? verum talis quædam opinio per animos imperitæ multitudinis peruasit, ut putet inter deos nuptias fieri, liberis operam dari. Quòd si qui procreati sunt, immortales sint, semperque de integro noui procreentur, genus illud extra modum propagari necesse est. Et cum semper sobolis fiat accessio, quod cælum, quæve terra tantum deorum, ut ita dicam, examen in lucem susceptum poterit capere? Quid porro dicemus de hominibus illis, qui fratrem & sororem cælestes nuptias contrahere volunt, idemque adulterij & intemperantiæ vitia in illis reprehendunt? dicam audacius, honores eos, & munera ab hominibus illis tributa, flagitiorum & libidinum turpitudine admista redundare. Iam vero, quis arte exquisita præditus statuarius, qui cum speciem quandam & figuram mente & cogitatione comprehendit, non perpolitum & artificiosum opus edat: idemque obliuione ex temporis interuallo interiecto obrepente, operi à se effecto blandiatur, idque colit, ut immortalem Deum, cum tamen facile fateatur seipsum, qui mortalis est, eius statuæ architectum & tanquam parentem fuisse. Quinetiam sepulchra & tumulos eorum, qui interitu deleri non possunt, ostendunt, & morte extinctos honoribus immortalibus colunt, dum ignorant illud, quod est re ipsa beatum & immortale, non egere veneratione ea, quæ à mortalibus tribui solet. Nam quod potest intelligentia solum perspici, & comprehendi mente, nec appetit formam, qua cognoscatur, nec figuram admittit, ut imaginem & effigiem. Verum ista omnia ad gratiam mortuorum referuntur. Dum enim vixerunt, homines erant, corporum compagibus inclusi.

quod